31/07/2021

“Αν σώσουμε τη Μακεδονία, η Μακεδονία θα μας σώσει”

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Διπλωμάτης, πολιτικός και συγγραφέας. Ανάλωσε τη ζωή του στην προάσπιση των εθνικών υποθέσεων, μέχρις ότου πέσει και ο ίδιος θύμα του Εθνικού Διχασμού το 1920. Μαζί με τους φίλους του Περικλή Γιαννόπουλο και Αθανάσιο Σουλιώτη – Νικολαΐδη, υπήρξε ένας από τους κύριους εκπροσώπους του ελληνικού ρομαντικού εθνικισμού των αρχών του 20ου αιώνα.

Με καταγωγή από το Βογατσικό της Καστοριάς, ο **Ίων Δραγούμης** γεννήθηκε στην Αθήνα στις 2 Σεπτεμβρίου του 1878. Ήταν ο πέμπτος γιος του δικαστικού και μετέπειτα πρωθυπουργού Στέφανου Δραγούμη και της Ελισάβετ Κοντογιαννάκη. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και το 1897 κατατάχτηκε εθελοντής στον άτυχο για τα ελληνικά όπλα ελληνοτουρκικό πόλεμο.

Το 1899 εισήλθε στο διπλωματικό σώμα και το 1902 τοποθετήθηκε ως υποπρόξενος στο Γενικό Προξενείο του Μοναστηρίου. Από τη θέση αυτή και με τη συνεργασία του πατέρα του και του γαμπρού του Παύλου Μελά εργάστηκε επίμονα για την οργάνωση των ορθοδόξων κοινοτήτων της Μακεδονίας κατά των Βούλγαρων σχισματικών, γνωστών και ως κομιτατζήδων.

Τα επόμενα χρόνια υπηρέτησε ως πρόξενος στις Σέρρες (1903), στον Πύργο Βουλγαρίας, στη Φιλιππούπολη (1904), στην Αλεξανδρούπολη (τότε Δεδέαγατς) και στην Αλεξάνδρεια, όπου γνώρισε τους δύο έρωτες της ζωής του: την Πηνελόπη Δέλτα και τη Μαρίκα Κοτοπούλη. Το 1907 τοποθετήθηκε στο προξενείο της Κωνσταντινούπολης με τον βαθμό του γραμματέα. Η παραμονή του εκεί συνέπεσε με την Επανάσταση των Νεοτούρκων.

Οι επαγγελίες των επαναστατών «περί ισοπολιτείας των διαφόρων εθνοτήτων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία» φάνηκαν να δικαιώνουν ορισμένες απόψεις του, που θεωρούσαν ότι η λύση του ελληνικού ζητήματος θα μπορούσε να αναζητηθεί όχι με την ενσωμάτωση των αλύτρωτων πατρίδων στο Ελληνικό Κράτος, αλλά με τη «δημιουργία των συνθηκών που θα επέτρεπαν την ελεύθερη οικονομική, πολιτική και πολιτισμική ανάπτυξη των Ελλήνων στην ανατολική τους κοιτίδα». Ο Δραγούμης πίστευε στην ελληνοτουρκική συνεννόηση και φοβόταν τον από βορρά σλαβικό κίνδυνο.

Ο Ίων Δραγούμης (κάτω δεξιά) με την επίσημη στολή των Ελλήνων διπλωματών.Από το 1909 υπηρέτησε διαδοχικά στις πρεσβείες της Ρώμης και Λονδίνου, αναμίχθηκε στο Επαναστατικό Κίνημα του Γουδή (1909), ενώ το 1911 οργάνωσε στην Πάτμο συνέδριο για την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων υπηρέτησε στο επιτελείο του Αρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου και τον Οκτώβριο του 1912 διαπραγματεύτηκε με τους Τούρκους την παράδοση της Θεσσαλονίκης.

Στη συνέχεια διορίσθηκε διαδοχικά επιτετραμμένος στις πρεσβείες της Πετρούπολης, της Βιέννης, του Βερολίνου και το 1914 πρεσβευτής στην Πετρούπολη. Οι συχνές μεταθέσεις όλα αυτά τα χρόνια οφείλονταν στην άκαμπτη στάση του στα ευαίσθητα εθνικά θέματα και στις απρόβλεπτες πρωτοβουλίες που

ανέπτυσσε.

Τον Μάιο του 1915 παραιτήθηκε από τη διπλωματική υπηρεσία για να πολιτευθεί. Πήρε μέρος στις εκλογές της 31ης Μαΐου και εκλέχθηκε ανεξάρτητος βουλευτής Φλώρινας. Υποστηρικτής αρχικά του Ελευθέριου Βενιζέλου ήλθε σε ρήξη μαζί του, καθώς διέκρινε σημάδια αυταρχισμού και εθνικής υποτέλειας στην πολιτική του. Ο αντιβενιζελισμός του Δραγούμη δεν προερχόταν από κάποια τυφλή πίστη στη Μοναρχία, αλλά αντίθετα από την πίστη στην εθνική αυτοδιάθεση. Τον Ιανουάριο του 1916 εξέδωσε το περιοδικό Πολιτική Επιθεώρησις, που συμμεριζόταν τις επιλογές της αντιβενιζελικής παράταξης.

Μετά την επιτυχία του βενιζελικού κινήματος το 1917 εξορίσθηκε με άλλους αντιβενιζελικούς πολιτικούς στην Κορσική, όπου παρέμεινε μέχρι το τέλος του πολέμου (1918). Επανήλθε στην Ελλάδα για να εξοριστεί αυτή τη φορά στη Σκόπελο. Απελευθερώθηκε στα τέλη του 1919 και ανέπτυξε δράση υπέρ της «Ηνωμένης Αντιπολιτεύσεως», η οποία συσπείρωνε τους αντιβενιζελικούς. Ο Ίων Δραγούμης ήταν ένας από τους ηγέτες της, καθώς ξεχώριζε τόσο για τις πολιτικές και διπλωματικές του ικανότητες, όσο και για την πνευματικότητα και την αγνή φιλοπατρία του.

Την επομένη της απόπειρας δολοφονίας του Ελευθερίου Βενιζέλου στο Παρίσι (30 Ιουλίου 1920), ο Ίων Δραγούμης δολοφονήθηκε από βενιζελικούς αξιωματικούς στη διασταύρωση των οδών Βασιλίσσης Σοφίας (τότε Κηφισίας) και Παπαδιαμαντοπούλου. Η άσκοπη και άδικη δολοφονία του συγκίνησε το Πανελλήνιο και τον πολιτικό κόσμο. Ο Κωστής Παλαμάς από τις στήλες της Καθημερινής του αφιέρωσε τη Νεκρική Ωδή:

Λευκή ας βαλθεί όπου έπεσες, Κολώνα
(Πώς έπεσες, γραφή να μη το λέη)
Λευκή με της Πατρίδας την εικόνα
Μόνο εκείνη ταιριάζει να σε κλαίη,
Βουβή, μαρμαρωμένη να σε κλαίη!

Το συγγραφικό του έργο, αποτελούμενο από πολιτικές μελέτες, άρθρα κοινωνικού προβληματισμού και λογοτεχνήματα, συντονίζεται με την εθνική και πολιτική του δράση. Υπήρξε από τους πρωτεργάτες του δημοτικισμού στην Ελλάδα και συχνά υπέγραφε με το ψευδώνυμο Ίδας. Το πολιτικό του μανιφέστο εμπεριέχεται στο κείμενα Ελληνικός Πολιτισμός (1914) και Μονοπάτι, στο οποίο αναλύει τους σκοπούς της ύπαρξης του ελληνικού έθνους και το περιεχόμενο της εθνικής ιδεολογίας. Ο Ίων Δραγούμης πίστευε βαθιά στην κοινοτική ιδέα και όχι στην αυταπάτη της δημοκρατίας, που μας «σαπίζει», όπως έλεγε.

Ρήσεις Δραγούμη
«Θέλω να είμαι ωραίο δείγμα Έλληνος. Να σκοπός μιας ζωής!»
«Να ξέρετε πως αν σώσουμε τη Μακεδονία, η Μακεδονία θα μας σώσει… Αν τρέξουμε να σώσουμε τη Μακεδονία, εμείς θα σωθούμε…»
«Δεν ξέρω αν είμαστε καθαροί απόγονοι των αρχαίων. Είτε καθαροί, είτε κι ανακατωμένοι, μιλούμε όμως γλώσσα ελληνική».
«Ξεσκέπασε τη δημοτική παράδοση και πρόσωπο με πρόσωπο θα αντικρίσεις γυμνή την ψυχή σου».
«Εκείνο που με συνδέει μ’ έναν τόπο δεν είναι το καλοκαίρι, είναι ο χειμώνας, και με τους ανθρώπους, οι λύπες της αγάπης».
«Η φρονιμάδα είναι τυφλή. Η τρέλα έχει μάτια και βλέπει».

Επιλεγμένη Εργογραφία
«10 άρθρα στο ΝΟΥΜΑ» («Ρηγόπουλος»)
«Ελληνικός Πολιτισμός» («Ευθύνη»)
«Μονοπάτι» («Νέα Θέσις»)
«Σαμοθράκη» («Ρηγόπουλος»)
«Μαρτύρων και ηρώων αίμα» («Ρηγόπουλος»)
«Πολιτικά Κείμενα» («Δωδώνη»)
«Φύλλα Ημερολογίου 1895 – 1920» («Ερμής»)